

ЦИЈЕНА:

за Црну Гору на годину 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франака у злату.за Црну Гору број 10 ПАРА
за СТРАНЕ ЗЕМЉЕ БРОЈ 20 ПАРАЛИСТ ИЗЛАЗИ
СРИЈЕДОМ и ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

ДРЕСА:

„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:

„Le Courrier de Cattigné“ Cetigné (Monténégro)

Рукописе ваља слати Уредништву „Вјесника“
а ПРЕТПЛАТУ и ОГЛАСЕ Администрацији
ОГЛАСИ се наплаћују по погодби

Цетиње, 16. октобра

Указом Његова Величанства Краља Народна Скупштина је распуштена.

Овај корак Краљевске Владе није дошао изненадно. С обзиром на измијењене прилике и дух новог времена морао се очекивати. Он је јавни доказ добре воље за озбиљан и постепен рад у правцу начела, која су свуда однијела побједу и уродила корисним плодом.

Велики балкански историски догађаји много су шта измијенили. Славом, до сад невиђеном, увјенчано је српско име. Српски народ издржао је пробу тешких искушења. Познао је себе, своју снагу. Добио је вјеру у себе, у своју свијетлу будућност. Сам је пред собом положио мучан испит. У себе више не сумња. Зебњу и сумњање замијенило је тврдо поуздање, очеличено побједничком крвљу на бојноме пољу. Али стекао је и многа драгоцјена искуства. Велике су мукe највиша школа, судбоносни догађаји су неисцрпни извор доброга наука, мудрих искустава.

Стекли смо их и ми у приличној мјери. Научили смо и ми у минула крвава два рата што у миру не имасмо прилику да умотримо. Видјесмо у потпуноме сјају наше старе врлине, које од овог стијења наше отаџбине начинише заштитника вјере и слободе. Видјесмо, боље него икад до сад, и недостатке, које сада треба да уклонимо. Ваља се озбиљно користити стеченим искуствима, те врлине усавршавати, недостатке поправљати.

Лијечити ране и подизати рушевине последице једног веома тешког рата није лак посао. Али лијечити рђаве навике и усађивати нове корисне мисли још је мучније. Једно са другим ујоредо сада ваља да се предузме. Ми смо побједили, проширили се, стекли смо услове за бољи, срећнији живот. Били смо и у овој прилици на бојноме пољу као и вазда заточници мријет' навикнути. Будимо поврх тога још и јунаци, који ће, у мирном културном раду, јуначки издржати борбу са самим собом, са својим рђавим странама, којих, без сумње, и ми имамо као и сваки други.

Отаџбина нам је проширена и обогаћена изобиљем земље. Пусти плодни крајеви вапију за вриједним мишицама, за родољубивим, напредним и образованим управљачима. Слога и мир унутра, под срећним окриљем слободе, ојачаће нам вољу, истаћи ће напријед способности, отворити широм врата у акцији у раду на општем добру и подићи народно благостање. Срећни су почетци ту. Сви озбиљнији и способнији синови отаџбине добише позив за рад. Нико им неће сметати, да, у границама слободних закона, развију кила својој благотворној снази у корист

народа. Мир, ред и напредак унутра, а живо извршавање националне мисли споља, то су два наша стожера, око којих ћемо се скупљати и који ће бити најјача брана против сваког налетка и незадовољства.

Отварање врата са најбољом вољом од стране позваних чинилаца свијема без разлике убјеђења првим синовима нашега народа да пођу у рад за Отаџбину — добар је знак, срећан је почетак новог времена.

Указ, којим је позван народ да у Скупштину пошље нове снаге, јемство је за продужење добрих почетака.

Бугари се дозивају памети

У Бугарској је покренуто приједлог, да Бугари пријеђу у католичку вјеру. Мисли се, да би се на тај начин Бугарска спасла од несреће, у којој се налази кривицом својих првих синова. Тјешком поводом софијски лист „Мир“, орган Гешовљеве странке, написао је овај паметни чланак, који доказује да се Бугари ипак дозивају памети:

„Под утиском страха за народно уништење, једно скоро основано друштво, са громким називом „Национални Сојуз“, покренуло је и заложило се за идеју, да се пријерли унија са Папом, и то не само од стране македонског насељења него од цијелог бугарског народа, гдје год га има. Другим ријечима, предлаже се народу и овога љута, као и много љута до сада, да љостане љајиста, да се одрже своје православне и независне бугарске цркве и да се љотични Папи пријерјући љегову врховну власт над Бугарском у црквеном љогледу.

Међутим, сматра се као да ће бугарски народ и даље остати православан и „независан“, само што се у црквама неће више пошљивати Његово Блаженство Егзарх него Његова Светост Папа. Ето, то ће бити довољно да спасе бугарски народ од пропасти! Да, али ми сви треба да знамо, да је унијатство немогуће без католичких школа и католичког васпитања.

Г. Д. Маринов, стални говорник Националног Сојуза, у своме говору у „Словенској Бесједи“ 6. овог мјесеца, учинивши један невјеран и потпуно тенденциозан пријеглед извјесних старобугарских црквених и политичких догађаја, извео је погрешан закључак, да ће и сада сјасење бити у љивидној, љовршној унији с Папом. Али он нам није показао, како ће Папа, који данас нема никакве политичке власти, моћи да спрјечи убијање и гоњење наших сународника. Прије пет година Менини је учинио влади сличан приједлог. Не покушава ли се то исто и сада, само речено на уста г. Маринова? Сврха тих предлога је, „да се Бугарска отргне из својих вјековних веза са дру-

гим православним државама“. Тако је изјавио говорник Националног Сојуза. Али, да је тако лако и могуће једним замахом раскинути религиозне и културне везе међу једноврјерним и сродним народима, за то наши унијати неће да знају.

И када се потрже то питање, нарочито у данашњем јадном материјалном и политичком положају Бугарске, не чини ли се једна фатална погрешка која може да нас стане свега нашег моралног угледа пред цијелим свијетом? Ми признајемо да је зло, које нам је наијето у Македонији, неизмјерно. Али тврдило, да унија, нарочито у овој форми, у којој је предлаже г. Маринов, није никакво снасонско средство, већ напротив отров за наш духовно-културни живот. То средство, предложено тако лакомислено, може да буде фатално за цио наш народ.

Унијом ћемо изазвати крваву увреду дружих народа, који кроз сва времена нијесу били страни нашој бурној судбини. Унијом ћемо довести до унутрашњег раздора у народу, до уништења народног духовног јединства. Помугићемо савјести и изазваћемо читав низ других зала и пакости. Ако је баш потребно да црквеним путем тражимо народно спасење, то помислите на корените реформе и приближите се вјероисповијести највећег и најкултурнијег народа (англо-американског), који има стварне снаге и средства да нас штити и да нас сачува. А шта представља данас Папа? И које су то државе које би својом снагом (јер сада је само снага потребна) настојавале, да се спрјечи уништавање унијата Бугара?

Ако љак мислите да љокретањем љитања о унији уљашите некога то је мљнир недостојан данашњег времена. Па, наљзад, немате кога ни да љлашите.

„Сва средства су допуштена!“ грми један егзалтирани патриота. Да, сва. Али нијесу сва и безопасна. Та „сва“ средства могу нас довести до нове Йахне. За то потражимо утицајна и безопасна средства.

Неки од чланова Националног Сојуза били су се на пет шест дана прије 16. јуна растрчали по софијским улицама и локалима обасипајући разним грђама и пријетњама све оне који нијесу били за рат против бивших савезника. Дошао је тај лакомислени рат и дошло је несреће Бугарској. И зар то није довољно егзалтираним патриотима, него олог трче ка путу који води у коначно ничезнуће наше државе са карте Балканског Полуострва? Опасност је већ ту и много треба да се мисли. Румуни већ лију медале са натписом „Од Карпата до Балкана.“

А македонским учитељима, емигрантима и осталим страдалницима, који нам на збору исказаше своја крајња осјећања, кажемо да буду умирени. Сада још има слободне Бугарске гдје се могу склонити и наћи утјехе. Али ако се учине нове грешке, наћи ће се и они и сви ми Бугари љод стрехом туђинца гдје се кроз сузе моли милост од господара. Јер страшно ће бити то, што нашу отаџбину неће љодјелити велике и културне државе већ мале и љодудивље.

Свјез примјер нам је још пред очима“.

Послије аустриског ултиматума

Цетиње, 16. октобра

Аустрија је успјела.

Успјела је посредством ултиматума да натјера Србију да повуче своју војску из Арбаније.

Успјела је да, стављањем ножа под врат изнуреном и ратовима изможденом слабијем противнику, дође до јевтине славе. А ова је Аустрији потребна. Нека и њој остане бар који листак са лаворових вијенаца, којима се, њој толико мили Балканци, окитише у току ове године. Зар да она остане без успјеха, кад јој савезнички конкуренти из Рима олако смоташе Триполитанију, а Срби, које из дна душе безгранично мрзи, добише готово све до Солуна! Адакале и сад тјерање Србије из Арбаније — то су двије

прекрасне лаворике, којима се и она може дичити. Нека су јој срећне. Не завидимо. О скадарској лаворници нећемо ни говорити. Тај вијенац славе, добивен у борби са малом Црном Гором, морала је подијелити са пет Великих Сила!! Ту је оскудна.

Ма колико изгледао овај најновији успјех бечке дипломатије сјајан у очима — бечких полуслужбених листова, њега друкчијима погледима посматра озбиљан свијет. Он се, судећи по држању француске, енглеске и руске штампе, све више изврће у неуспјех, у понижење.

Тројни Споразум против Аустрије

Аустриски ултиматум Србији изазвао је код Сила Тројнога Споразума

зума велико нерасположење. Париска и лондонска штампа оптужују бечку владу да је тај корак предузела на своју руку, без претходног споразума са свијема Великим Силама, које су створиле Арбанију. Аустрија, ма да је по близини својег положаја у Арбанији највише заинтересована, по мишљењу париске и лондонске штампе нема посебно право над том најновијом балканском државом. Зато ће Тројни Споразум учинити заједничку представку у Бечу, да се такве мјере са стране Аустрије не би више поновиле. Француска и Енглеска намјерне су да предложе, да поред Скадра међународне трупе посједну још Валону, Драч, Елбасан, Тирану и Љеш, како би се у Арбанији зајемчио мир и ред, док се тамо не организује стална и снажна државна власт.

У Бечу су озлојеђени због овог приједлога. Они у томе виде израз неповјерења према Аустрији и скривену жељу, да се привремено стање у Арбанији отегне у бесконачност. Али из Париза листови на то одговарају: кад је Аустрији много стало до тога да Арбанија и Арбанаси буду заштићени од освајачких прохтеја својих сусједа, разлог је да и арбанаски сусједи буду сачувани од арнаутских упада у њихове мирне крајеве. То се може постићи, примјеђују у Паризу, само на тај начин, ако сва важнија мјеста у Арбанији посједну међународне трупе.

Још се не зна, како ће се ријешити овај спор између сила Тројног Споразума и Аустрије због Арбаније.

Аустрија је у европском јавном мишљењу изазвала противу себе опште подозрење, јер се отворено ставила на страну Арбаније и онда, кад се из ове врше организовани оружани напади на земљишта Црне Горе, Србије и Грчке. Аустрију представља париска штампа као нарушитеља мира, што без сумње јако уди њеном моралном и финансијском кредиту, који је, по признању самог аустриског министра финансија, много посрнуо.

Новаковићева интерпелација

Стојан Новаковић упутио је Пашићу у Народној Скупштини због сукоба аустриско-српскога ову интерпелацију:

1. Да ли је Аустрија са својим захтјевом изашла пред Србију као својим сопственим, или га је учинила у име свијех Великих Сила?

2. Зашто је влада Србије, ако захтјев Аустрије није дошао као мандат Великих Сила, попустила не изјавивши жаљење што није било мандата Великих Сила?

3. На који ће начин влада у будуће штитити интересе Србије на западној граници кад је тако неопрезно у овоме случају попустила захтјеву из Беча?

У политичким круговима са запетошћу се очекује одговор Пашићев на Новаковићеву интерпелацију. Одговор ће без сумње бацити нову свјетлост на спор због Арбаније, који је изазван држањем Аустрије.

Жеља за измирењем

Бечки лист Neue Freie Presse много се једи на непријатељско држање париске и лондонске штампе према Монархији због њеног држања противу Србије. Поменути лист пише, да су Србију поново натуткали про-

тиву Аустрије у тренутку, кад јој је ова пружио руку измирења!

Аустро-угарска монархија — пише исти лист — жели мир. Ми можемо као гатку и неистину означити све приче о нашим завојевачким намјерама. Аустрија има и сувише посла, да се излијечи од рана, које је добила њена привреда у минулој ратној години. Аустрија искрено жели, да са Србијом живи у добром сусједству. До сад је неки злочиначки нагон према рушењу поколебао повјерење и уништио почетке добрих односа. Одмах треба да почну преговори за ријешење привредних и трговачких питања међу оба државана у којој ће прилици доћи до признања интереса обадвију страна. Треба једном да се разрије преграда између Аустрије и Србије. Два сусјета, који без страховитих штета не могу и даље остати непријатељи, на крају крајева научиће да један другога подносе.

Руси о Арбанији

Петроградско „Новоје Времја“ пише: „Амбасадорска конференција у Лондону повукла је арбанску границу, потчињавајући се настојавањима Аустро-Угарске. Сада се показало, да очување те границе води неправстаном проливању крви. Вјештачка леђа чувају Арбанце од упада Срба и Црногораца, али не заштићују Србију и Црну Гору од напада Арбанаса. И Арбанаси се користе даном им привилегијом са неограниченом слободом. Одбијени данас на једном мјесту, они се сјутра понова скупљају на другој тачци трошећи куршуме који им се услижно достављају.“

Границе, које су повукли дипломати, показала се неуспјелом. Она ствара искључиво повољне услове за арбанашке нападе и лишава сусјете могућности да их претеку једним одлучним ударцем. Тако стање ствари не може се трпјети. По цијену незаборављених трансакција са савјешћу Европа је, ради општег мира, признала створено стање на Балкану. Границе између Турске, Бугарске, Грчке и Србије могу да побуђују незадовољства и гњев појединих лица и народа, али не воде неодложном оружаном сукобу. Границе, које су повучене на сјеверо-западу Арбаније, већ су сад довеле до новог рата. Србе и Црногорце треба ослободити лондонског ограничења и спровести у Арбанији нову границу. Она треба да иде и природним границама, које ће бити тешко савладљива брана за разбојничке упаде арбанских племена у сусједне земље. Тек тада ће бити чврсто обезбијеђено спокојство на западном дијелу Балканског Полуострва“.

ХРОНИКА

Бечки жандарм. У све вријеме велике балканске кризе понеки опозициони бечки листови често су огорчено нападали дипломатију грофа Берхтолда, зашто да се управо она исцрпа пред Србијом и Црном Гором као жандарм, који силом кундака ове мале државе треба да натјера на извршење Европине воље. Приликом узавреле скадарске узбуне ова жандармска улога бечке дипломатије била је толико очигледна, да је цијелом европском јавном мишљењу постала одвратна. Аустрија се била спустила на ни мало завидну улогу егзекутора Европе наспрам — Црне Горе! На улогу егзекутора, које се ни једна велика сила није хтјела примити, па ни Италија, у Арбанији поред Аустрије највише заинтересована. Бечки жандарм, који је због Драча и Скадра на своје полициске груди прикично славни „бламаж“ зажелио се нових „храбрих“ медаља — без крви и барута! Због Арбаније упутио је ових дана Србији ултиматум. Он сам истрчао је напријед да брани Арбанију, која је својина свијех Великих Сила исто толико, колико и Аустрије. Ради тога је јавно мишљење западне Европе противу бечког жандарма, који хоће нарочито да књижи Србију и Црну Гору, ускнијело у једно-

душним гњевом негодовања. Готово сва париска штампа осудила је најновији постојак бечког жандарма према Србији. Енглеска штампа не изостаје у гнушању и осуди. Бечку дипломатију означава као самовољну и као провокатора европске трпљивости и мирољубивости. Аустрија је та, веле угледни лондонски листови, која је постала опасна по европски мир. Њу треба опколити обручем мирољубља. Њу треба Европа да сатјера у границе разума и присебности. Улога бечког жандарма, ето, дојадила је цијелом образованом свијету. Спора стара културна Европа ипак је једном увидјела, да на Балкану не муте воду Србија и Црна Гора, већ да је мути онај исти, који је удесио арбанашке упаде у земљиште диву српских краљевина. Европа жели мира. Бечки жандарм без повода и разлога заподијева кавгу. Европа се буни и тражи јачег жандарма, који ће се испрсити пред бечког жандарма, да овај остави једном на миру Србију и Црну Гору, које ништа друго сада не желе но да се у миру слободно развијају.

Русија према Бугарској

— Русију оптужују да ради противу бугарског краља —

Петроградске „Биржевија Вједомости“ јављају да је у париском листу „La Croix“ изашао допис из Софије, у коме се износи како је Русија спремила завјеру противу краља Фердинанда и онда поводом тога пише ово:

„La Croix“ је орган борбеног француског клерикализма, и он је у стању да црпи своја обавјештења из оних тајних политичких извора, до којих кроз Њор будаке и канице долазе католички духовници, мисионари, монаси свих редова, а особито језуити. Париска штампа је према томе навикла да рачуна с фактичким страном информација овог клерикалног листа.

Аутор тог дописа је један од католичких свештеника, који се налазе на бугарском двору као духовници краља Фердинанда и краљице, и у исто вријеме управљају католичким мисијама, које распростиру католицизам на Балкану. Исповједник краља Фердинанда вели:

„Русија не може да се помири с тим, што је на челу Бугарске католички монарх — прича благодестивни анонимус, — и ријешила је да свргне Фердинанда, који још уз то тако мало одговара смјеровима њене политике.“

Један од бугарских министара, који се одликује ватреним русофиљством, био је поткупљен. Али он није нашао помагаче међу официјима.“

Друге детаље о интригама поткупљеног министра бугарског часни отац не даје, али зато предлаже право на резултате другог бугарског рата и пише:

„У Петрограду су рачунали на пораз Бугарске, војну буну, абдикацију Фердинандову и руску окупацију под видом увођења реда“.

Поновиши стара бугарска преклапања о томе како су им Руси задржали руку, кад су хтјели да Србима зададу удар у срце и, кривећи тако Русију за поразе, пречасни отац наставља:

Неуспјех завјере. — Бугари су претријели пораз и био је тренутак кад је било могуће бојати се да ће се остварити друга тачка програма руске завјере. (Прва је је, што каже, Данев послушао Русију и забранио да се прелази стара граница Србије)

Војска убија официре. — У трупама, узбуђеним што се одступа према руском савјету, поникло је узбуђење. У неким пуковима су војници поубијали своје официре, онтужујући их за издају. (Ово је прво признање с бугарске стране).

Данев на челу завјереника. — У главном стану је дошло до бурне сцене између Савова и министра издајника. (Као што је познато, између Савова и Данева је долазило до гушања и револвера; дакле то на Данева баца клевету Фердинандов исповједник).

Савов је тада јавно ошамарио министра, и овај је побјегао. Послије тога је Савов дао оставку, а за њим цео кабинет Даневљев.

А да ли ће доћи до војничке побуне Русија на то чврсто рачуна и она читава два дана одсијеца бугарску од свих веза са Европом, јер је у њеним рукама једини слободан кабел црноморски. И руски ратни брод крстари пред Бугарском са великим бројем војника спремних за искрцавање.

Али благодарећи беспримјерној енергији краља Фердинанда успјело се да се криза ријешити сразмјерно повољно за Бугарску.

И Фердинанд је одважно кроз сву варош прошао пјешке у катедралу на молбственије, да би показао како се мало боји завјереника.

Шта се хоће овим лажима? „Биржевија Вједомости“ од своје стране примјећује да се овакви гласови шире по цијелој Бугарској и да је њима циљ, да се кривница за неуспјехе баца на Русију.

Дневник

Краљ за нове крајеве. Његово Величанство Краљ посвећује особиту пажњу и бригу новодобивеним крајевима. Господар често прима из нових наших крајева угледне прваке без разлике вјере, који свакојег дана долазе у пријестоницу да приступе прослављеном владоцу Црне Горе и да виде ово класично средиште српске и балканске борбе за слободу. Краљ се с њима разговара о потребама наших нових поданика, о уређењу земаља, о начину савремене мудре и правичне управе. Жива је жеља Господарева, да нови крајеви Црне Горе под нашој управом брзо процвјетају и буду срећни и напредни. Господар жели да становништво нових крајева буде задовољно и да ужива пуну слободу савјести, али да у равнотј мјери, као и сви остали држављани, врше дужност према Отаџбини, која их све прима у свој топли загрљај, да их под окриљем Краља и Његове Владе, поведе напредку и заједничкој српској срећи.

Измишљен интервју. Бечка „Југословенска Кореспонденција“ саопштила је разговор са Његовим Величанством Краљем о сукобу Аустрије и Србије због Арбаније. Сав разговор од почетка до краја је измишљен. Његово Величанство Краљ како сазнајемо није чинио никакве изјаве о догађајима у Арбанији, најмање преко „Југословенске Кореспонденције“, која не служи југословенским интересима, и која је овога рата стално и систематски ширила неистине о Црној Гори и Србији.

Допутао у Биоград. Г. Мирко Мијушковић, Министар Просвјете, приспио је ономад у Биоград, где се налази као изасланик Краљ. Владе.

Талијански посланик. Г. барон Сквити, посланик Италије при нашем Двору, премјештен је са Цетиња у Биоград, и ономад је отпутовао на нову дужност. Г. барон Сквити оставио је у свијема нашим круговима најбоље успомене.

Провидне сплетке. Краљевска Влада објавила је преко пресбирова у листовима на страни ово саопштење: „Поводом дипломатског сукоба Аустрије са Србијом због Арбаније, извјесни бечки листови дали су израза мишљењу, да Црна Гора не би имала вољу да се излаже новим опасностима ради расправљања питања о окупацији стратегијских тачака на црногорско-српско-арбанаској граници. Један од главних бечких листова тим поводом од ријечи до ријечи тврди: Црногорски двор нема ни најмање воље, да се ради стратегијских тачака увлачи у нове опасне авантуре.“

Овлашћени смо изјавити, да су оваква мишљења и тврђења, у колико се односе на Црну Гору, њен Двор и њену Владу, сасвијем погрешна и неоснована. Гдје је Србија, и ма шта она предузимала за заштиту својих и општих српских интереса, ту се раме уз раме налазе Црна Гора, њезин Двор и сви Црногорци. Црна Гора је нередима у Арбанији оштећена у равнотј мјери као и Србија. Обадвије српске државе подједнако су нападнуте од Арбаније. У одбрани Србије од арнаутских напада, Црна Гора учествује материјално и духовно. Она је приправна да и у томе, као и у сваком другом питању заједничких интереса, са Србијом подноси терете и пошљедице одговорности“.

Годишњица заузећа Пећи. Сјутра се навршује година дана како је наша храбра војска под командом г. бригадира сердара Јанка Вукотића побједоносно ушла у Пећ — столицу старих српских патријарха.

Сјетимо се витезова изгинулих на овај дан код Пећи.

Слава им!

Оружје и муниција за Арбанију. На паробродима аустриског Лојда из Трста се непрестано превозе оружје и муниција за арбанаска пристаништа Драч и Валону. Неки дан су и саме наше власти у Бару ушле у траг овоме честитом послу „у корист мира на Балкану“. Службено је утврђено, да је на аустриском пароброду „Аделсбергу“, који је из Трста допливао у Бар, у четири стотине петролејских кашета било пуно муниције за Валону! Снаше стране био је уложен и протест против овог очигледног потпомагања нереда у Арбанији, на штету нашег мирног развијања. Од овога оружја и муниције прилична количина послана је преко Скадра у Малесију, у пограничне крајеве Црне Горе. Ако је некима стало до тога да се Арбанија што прије организује као држава, чему онда допуштају да се шаље ово оружје? Арбанаси нијесу ни од кога нападнути, па да им је потребно оружје ради одбране. И зашто да им се то оружје додаје нарочито из аустријских пристаништа? Што је Арбанија Аустрији више прирасла за срце него ли осталим европским Великим Силама, које на њу имају исто толико права као и бечка влада? Арбанаси имају довољно оружја за своју одбрану, ако би их ко напао. Они никад нијесу били без оружја, јер су им га са планом вазда дотуривале разне пропаганде. Ако се озбиљно мисли на организовање арбанаске државе, тад би прије вала приступити разоружању Арбанаса, а не оружању истијех још у већој мјери. Не показује ли ово шиљање оружја у Арбанију из аустријских пристаништа, да су Арбанаси само средство у нечијим рукама, да се напакости Црној Гори и Србији? Нелојална подмукла политика дошла је до дувера. Европа се због ње већ скандализује. Арбанија није створена у корист Арбанаса, већ само и једино на штету Црне Горе, Србије и Грчке. Оружје на аустриском пароброду, упућено за Арбанију, што је у Бару службено утврђено, треба већ и слијепцима да отвори очи, па да виде, шта се иза брда ваља.

Стање љетине. Богу хвала, ова је година у цијелој Црној Гори као икад донијела обилан плод. Са свијех страна Отаџбине стигли су најповољнији извјештаји о жетви и плоду. Народ је ушљед тога задовољан. Добра година у неколико ће му олакшати сасвијем разумљиве мукe и пустош иза великога рата. Стока је по свијема крајевима веома добра, и у њој се не осјећа ни најмања оскудица поред све тражње, којој је, за вријеме рата, у великој мјери била изложена.

Бог чува Црну Гору.

Quo vadis Austria. (Куда срљаш, Аустријо?) Биоградски „Балкан“ сипштава:

„Позната брошура г. д-р Владана Ђорђевића, која је изашла на немачком, а носи назив: „Куда срљаш, Аустријо?“ забрањена је за Угарску.“

Угарски министар унутрашњих дјела, како нам јавља наш стални дописник из Будим-Пеште, ово је учинио по наредби грофа Берхтолда.

Факта, која су у књизи наведено, и сувише су горка и истинита.

Онако изложена факта, како их је истакао и изнио г. д-р Ђорђевић дају јасну свјетлост и о политичком моралу ове сусједне земље.

Књига је изазвала читаву сензацију и у Угарској, и купована је на јагму.

Многи од мађарских листова који припадају опозицији донијели су

едине одломке у пријеводу а ампали их црним словима.

а би се спријечило даље публиковање, гроф Тиса саопштио је грофу Берхтолду ово и тражио одговор. Гроф Берхтолд захтијевао је да се забрани даља продаја ове књиге. И то је учињено.

Али та забрана мјесто да утиче онако као што су је жељељи грофови Тиса и Берхтолд, било је обратно.

Сад је настала тајна продаја и прештампавање. Штампариие су радиле, прештампавале у неколико десетина хиљада примјерака ову Владанову брошуру.

Књижари који су је продавали тврде да су само за првих дана од како је донијето владино ријешење о забрани зарадили више хиљада круна.

Ова књига је и код нас веома радо читана. Преведена је на српски. Може се добити у књижарници Рајнвајна на Цетињу.

Лијепо вријеме. Већ три недеље то цијелој је земљи дивно јесење вријеме какво се одавно не памти. Ноћи су студене, али су дани топли и сунчани. Ово прекрасно вријеме од огромне је користи земљораднику за сређивање пољског плода.

Бој на Мокрој

10. о. мј. напунила се година дана да је Источни Одред црногорске војске извојевао своју главну битку, потукавши до ноге Цавид пашу на планини Мокрој.

Освојењем Берана 3. октобра са необично јаким и утврђеним положајима, и заузимањем Плава и Гусиња, 6. и 7. октобра, са читавим низом пограничних утврђења, изгубили су Турци и Арнаути неколико јаких ослонаца.

Деснокрилна колона Источног Одрода налазила се, дакле, под командом Радомира Вешовића, 7. октобра у Гусињу, док је још истога дана главнина колоне кренула преко Шекулара и заузела све главне положаје на планини Мокрој према злогласном Ругову и планини Глођији. Љевокрилна колона под командом Авра Цемовића оперисала је пут Рожаја.

Цавид паша, командант ђаковачке дивизије, није мировао. Он је журно униформисао редифе и образовао читаву дивизију, прикупљајући, осим тога, арбанашке бјегунице од Плава, Гусиња, Берана и Бијелог Поља. Тако му је пошло за руком да састави 15.000 низама и редифа, уз сав Арнаутлук из пећске, ђаковичке и призренске нахије. „Бијелих Турака“ могло је бити око 15.000, што у правцу Рожаја, што у Ругови и у грлу Богићевице. Образовавши на тај начин једну силу са којом се морало озбиљно рачунати, он је, претпостављајући да се црногорска војска одмара у Плаву и Гусињу, предузео марш у правцу Андријевице. Али већ деветог наишао је на нашу главнину гдје је заузела све главне положаје на Мокрој и која га је приморала да се развије у борбу.

Цавид паша са својим трупама потиснуо је наше предстраже са Планинице и изнио на њу топове. Располагао је у свему са 4 батерије. Развио се уз Влајково Брдо на којему су већ раније била турска утврђења и посада. Десним крилом се наслонио на Глођију и на Крстац.

Командант Источног Одрода бригадир сердар г. Јанко Вукотић који се 8. октобра баио у Плаву и Гусињу, успостављајући власти, 9. октобра се журно кренуо с главним штабом и у вече стигао на Мокру, предвиђајући озбиљан сукоб и бој. Са собом је вратио 4 батаљона, које је из Берана био послао десном крилу у помоћ у Плаву.

Одмах по ноћи, усред дубоког снјега који је тога дана био прекрио планине, учињене су диспозиције за нападај. Војска је сву ноћ полазила на положаје који су јој били одређени.

На десном крилу била је колашинска бригада са једном батеријом топова, која је имала задатак да изврши нападај на Планиницу и да обухвати Цавид пашино лијево крило.

На наше лијево крило послана су 3 батаљона дурмиторске и један беранске бригаде да нападну Глођију и Крстац. Придодана су им 2 митраљеа, брзометна артиљерија и пионери.

На центру, према Влајковом Брду, остао је дурмиторске бригаде 1 батаљон са 2 брдска топа.

Зором је започео бој и водио се са највећом жестином. Турци и Арнаути упорно су се држали. Тада у 2 сата пос-

лије подне пође наше лијево и десно крило на Јуриш а мало за тим и наш центар. Јуначком налету наших трупа Турци се нијесу могли одупријети и почеше нагло губити положај за положајем.

На свима тачкама сузбијени и тучени, не умијући се више снаћи ни гдје се треба бранити ни гдје треба нападати, турска војска и Арнаути, обузети паником и гоњени нашом артиљеријом, одступаше у највећем переду који се за час претвори у дивље бјегство. Пораз је био потпуан, а сам Цавид паша био је рањен у ногу.

Требало је сјутрадан поћи вратоломним стазама које воде у руговске планине и видјети побациане пушке, ножеве, одијело, упљачкане ствари које одбациваху Турци и Арнаути да само лакше и брже бјеже. А по снјегу који нагло растапаше пријатно сунце, црњаху се расуте љешине низама и Арнауца.

Србија и Ватикан

Питање закључења конкордата међу Ватиканом и Србијом потиче још из времена прије Берлинског Уговора, када је српска држава отпочела преговоре са папском столицом ради уређења правног односа између српске државе и католичке цркве. Што се то питање ни данас није ријешило, томе је у главном крива бечка дипломатија. С почетка је ријешење тога питања отежавао сам Ватикан својим захтјевом, да се мјешовити бракови могу склапати једино пред католичким свештеником. Од године 1880. до 1885. вођени су преговори између Србије и Ватикана посредовањем бискупа Штросмајера и тада су изгледни споразум били врло повољни. Ватикан је био пристао, да католичка црква у Србији стоји непосредно под римском папском столицом, а мјешовити бракови да се склапају пред свештеником, кога брачни пар одабере. Исто тако би се самом брачном пару оставило, да одлучи и којој вјероисповијести да припадају дјеча из мјешовитог брака. Но тада је омела споразум бечка дипломатија и ако је Аустро-Угарска са Србијом (под краљем Миланом) била у пријатељском односу. Г. 1893. до 1905. даље 1897. и 1901. поново је Србија покретала то питање, али је бечка дипломатија свагда успијевала да спријечи споразум. Сада послје лондонског и букурешког мира имаће Србија око 30 хиљада католика (некада их је имала највише до 3 хиљаде). Српска влада је поново покренула питање конкордата и изаслала је комисију која је израдила нацрт за то. Но томе нацрту, като-

личка црква би у Србији уживала потпуно слободу вјероисповијести и организације, као и до сада, а стојала би непосредно под папском столицом тако, да никаква црквена власт изван српске државе, осим римске курије, не би имала у Србији право јурисдикције. На челу католичке цркве у Србији стојаће архиепископ или бискуп са сједиштем у Призрену. Он би у споразуму са папском столицом и српском владом имао да спроведе црквену организацију. Трошкове би носила српска држава. За образовање католичког свештенства основаће се богословија, а основаће се и друге католичке школе, у којима ће наставници бити српски држављани. У мјешовитим браковима ће одлучивати странке. Има изгледа, да ће овога пута доћи до споразума између Србије и Ватикана, а да је Србија свагда у вјерским стварима била врло толерантна, најбоље доказује то, што је у Србији, дакле православној држави, католик могао да буде министар просвјете и црквених дјела. Неки хрватски листови јављају, да би српска влада жељела да у Србији буде католички архиепископ о. Ф. Радић, бив. секретар пок. Српског Примаса архиепископа барског Милиновића.

Што је слобода?

— Из дјела Стјепана Радића: „Порука сељачкој браћи у Америци“. —

Послије г. 1848., кад је код нас у Хрватској укинута тлака, почела се по нашим селима пјевати пјесма: »Сад ја видим, да по вољи живим«. Сличну пјесму пјевају и Руси, од када је и код њих г. 1861. укинута вметство, а с њим и батине ил, како би Руси казали, »розе« или шибје. Руси у оће за нашу ријеч »слобода« имаду ријеч, »воља«, а њихова ријеч »слобода« значи предграђе, у којем влада сваки ред и над којим нема никаквога насиља.

Овако би и у истину требало схваћати слободу, т. ј. да је слобода само ондје, гдје влада ред, а гдје нема силе.

Овако су слободу схватили и практично ју провели Енглези, а иза њих сјевејни Американци. Зато су Енглези највећи углед и највећу власт у држави дали својим судовима и за то су својој управи повјерили најприје ту задаћу, да се брине за свротњу. Оштро

и предно судовање и ова брига за свротњу за коју се у Енглеској плаћа посебни свротњски порез, то је двоје учинило од Енглеске и државу, у којој влада јавна мир и ред, и државу слободну и напредну.

Петодобно су се најма Енглези проти свакој тиранији или проти сваком намџу описурали овако: Поставили су за темељ своје државином уређењу прво то, да нико не може бити затворен без образложеног судбенога налога; друго то, да се никакав порез и никаква даћа не смије побирати прије, док то не дозволи сам народ по својим заступницима. Уредивши тако своју слободу, Енглези већ преко двијеста година не знају за атентате, за буње и за револуцију. Измишљу од онога правила чине оне Енглескиње, које се свим ерствима, па и атентатима боре за женско право гласа и које су се баш тиме од тога онога циља више удаљиле, него што су му се приближиле.

Енглез је дакле данас најслободнији човек на свијету, али то ништо не значи, да сваки Енглез живи по својој вољи т. ј. да сваки Енглез ради шта хоће. Бат напротив. Нигдје се на свијету не држи толико до вјере, до краља, до закона и до обичаја, колико у Енглеској. Вјера се у Енглеској тако строго обдржава, да се недеља н. пр. светкује у потпуном смислу те ријечи, те у Лондону, у том највећем граду на свијету, не можеш у недељу добити ништа за јело нити пиво, а камо ли да можеш купити какву другу ствар.

Све су најма гостионе затворене, али су за то све цркве до подне и по подне отворене и прецупе народа и то више мушкараца него ли жена.

И до свога краља држе Енглези толико, као да је још данас неограничени владар, како је то још до недавна био цар руски. Обичаје у Енглеској поштују тако, да енглески устав није уопће ни написан, те се ни у сабору не вијећа по никаквом пропису, него по старим обичајима. Онда је паравски, да закони у Енглеској имаду толики углед и вриједност, да су у истину права светиња и за народ и за господу и за краља.

По овом енглеском примјеру најбоље видимо, да је права слобода далеко од нереда, самовоље и расипаности. Није дакле слобода човек, који ради све што хоће, док до може и ако то може, јер онда би и курјак у шуми био најслободнији створ на свијету.

Међутим ми сви добро знамо и увиђамо да курјак не живи у слободи, него у дивљачини.

Слобода и дивљачина тако се разликују, да је право суда, како се те двије ствари могу замјенјивати. Слобода је тако, гдје ти је пред сваком ствари твоја особа и твој иметак, па још више, гдје ти је сигурна и свака твоја мисао и свако твоје настојање, док не прелазе у чине који се сматрају кажњивима или по обичају или по закону. А то је све само ондје, гдје се и Бог моли и старији поштују и свротња брани.

По том видимо, да се слобода не може доијети на папиру, те се не може никому поклонити и даровати, а парочито не може бити слободан такав народ, који је или посве непросвијећен, или лијен и покварен, или силовит. Слобода није драч, који свуда сам расте, него је то племенита воћка, коју можеш додуше и на дивљаци пијелити, али ју за то мораш увијек послје оканати, гнојити и редити; мораш јој дати доста свјетла и топлине, доста влаге и гноја и још ју сваке године лијепо очистити и zgodно обрезасти. Што је племенитој воћки влага и топлина, то је за слободу правича или брига за свротњу; а zgodно обривање код воћке, то је оштри, али праведни казни поступак пред угледним, али слободним судом.

„О српским грозотама“

— Извјештај руског консула у Скопљу —

„Новое Время“ добило је од руског консулата у Скопљу извјештајни допис, који се, без сумње, мора сматрати за објективан и за непристрасно свједочанство о томе, да српска, и с њоме спојена црногорска војска, за вријеме рата с Бугарском, као и послје рата, није ни чинила ни допустала никаквих окрутности према становништву у Македонији.

Истина је, да је бугарофилско становништво округа кавадарског додуше тријељо, али је ту кривица била на самим Бугарима. Потиснувши десно крило српске армије код Криволака, Бугари су пустили своје комите на десну обалу Вардара, и они су, заједнички с тамошњим Бугарима, почели да убијају муслиманско становништво тамошње и у околним селима. Већина је муслимана побјегла и у Скопљу

су биле читаве масе. Али други нијесу бјегали, него су ископали своје законано оружје, па су измолили од Срба допуст за самообрану.

Ти су се муслимани у различним селима упуштали у бој с Бугарима и тамо, гдје су загосподовали, враћали су мило за драго. Али српска војска није ту апсолутно учествовала, јер се њезина снага сјатила била под Криволаком, да задржи притисак лијевог крила Бугарске армије.

Кад је бугарска војска морала одступити, Срби су одмах почели уводити поредак у том крају па су грозоте и насиља престале. Истина је, да су Срби запалила нека села, али само она, из којих су становници пуцали на српске војнике. У рату нијесу могли радити друкчије, додаје руски консул.

Али, наставља он даље, нијесам чуо ни за један случај, да би Срби доустили насиља на женскињама, или да би мучили и убијали рањенике, а камо ли да би мртве љачкали или што отимали.

Спомињући денешу бугарског генерала Ковачева, који се тужио да су Срби пуцали на бугарску болницу у Штипу, изјављује руски консулат, да су онда, кад су Бугари узмакли из Штипа, српски војници пренијели све рањенике из штинске болнице у болнице у Скопљу, гдје су добили исту његу, као год и рањени војници српски.

Телеграфски извјештаји

Српске трупе напустиле Арбанију

Београд, 12. октобра.

Данас у подне све српске трупе су се повукле из Арбаније на границу коју је утврдила конференција амбасадора у Лондону. — Биоградски Пресбирио.

Валова, 16. октобра.

Варош Старово на охридском језеру напуштена је од српских трупа и прикључена елбасанском округу. — Бечки Кор. Биро.

Арбанашке оптужбе

Београд, 12. октобра.

Опровргавамо на најодлучнији начин тврђења арбанашких главара у њиховом телеграму великим силама. Турцима да је црквене срп-

ских власти било увијек исправно. То доказује што србијански Арнаути нијесу учествовали у нападајима; напротив. Што се тиче вијести да су Срби починили недјела, њу је излишно опровргавати, јер европско јавно мнијење зна врло добро што су Арнаути радили. У осталом, међународна комисија за разграничење имаће да види и сувише примјера пљачке, покоља, згаришта и развалина, које су Арнаути оставили по својој проласку.

Свједочанство комисије лако ће поништити све оптужбе против Срба. — Биоградски Пресбирио.

Шукри паша

Цариград, 13. октобра.

Шукри паша, бранилац Једрена, стигао је у Цариград гдје је дочекан с овацијама. — Бечки Кор. Биро.

Г. Сазонов

Петроград, 13. октобра.

Сазонов, руски министар иностраних дјела, вратио се у Петроград. — Бечки Кор. Биро.

Г. Коковцов

Рјм, 13. октобра.

Здравље г. Коковцова, руског министра финансија, иде на боље. — Бечки Кор. Биро.

Шпански кабинет

Мадрид, 13. октобра.

Шпански кабинет је дао оставку. — Бечки Кор. Биро.

Цар Вилхелм у Бечу

Беч, 13. октобра.

Цар Вилхелм је јутрос стигао у Беч. На станици га је дочекао Франц Јосиф са надвојводама. Оба владара су се ванредно срдачно поздравили. Иза подне је био интимни доручак.

Цар Велхелм је био на чају у њемачкој амбасади гдје је дуго разговарао с грофом Берхтолдом. Кад се је вратио у Шенбрун, Вилхелм се дуго бавио с Францом Јосифом. У вече је била вечера у Шенбруну. Иза тога се цар Вилхелм срдачно опростио с Францом Јосифом и отпутовао у девет сати у вече. — Бечки Кор. Биро.

Срби и Бугари

Београд, 13. октобра.

Вијести из Софије да су Срби образовали чете које тероризују становништво на граници код планине Беласнице и да су Срби изнијели топове на брдо Касиндо сасвим су без основа. — Биоградски Пресбирио.

Румунски престолонашљедник

Беч, 14. октобра.

Румунски престолонашљедник допутовао је јутрос у Беч. Примео је цареву посјету у хотелу. Цар је у подне у почаст гостију дао до ручак. Послије подне престолонашљедник посјетио је грофа Берхтолда. У вече су гости отпутовали у Букурешт, опростивши се срдачно на станици са надвојводом Францом Фердинандом и његовом сугругом. — Бечки Кор. Биро.

Патријарх Лукијан

Салцбург, 15. октобра.

Тијело српског карловачког патријарха Лукијана Богдановића нађено је у једном амбизу код Кламштајна. — Бечки Кор. Биро.

Нови српски посланик на Цетињу

Београд, 15. октобра.

„Штампа“ доноси да ће за српског посланика на Цетињу бити именован Драгомир Стефановић, начелник министарства иностраних дјела. — Бечки Кор. Биро. (Ова вијест није званично потврђена. Ур.)

Грчка мисија у Биограду

Београд, 15. октобра.

Краљ је примио данас у једанајест сати у свечану аудијенцију чланове грчке мисије који су дошли да званично јаве ступање краља Константина на грчки пријесто. Мисију сачињавају Грипарис, бивши министар иностраних дјела и бивши министар у Цариграду, генерал Агамнемнон Полис, шеф Војне Куће грчког краља, Константиноидис, секретар Министарства Иностранних Дјела. У вече је била свечана вечера у краљевском двору у част мисије. Вечери су присуствовали чланови мисије, чланови владе, дипломатско тијело, председник Скупштине, војвода Путник, генерали, председник општине и неколико виших политичких личности. — (Биоградски Пресбирио)

Руска Дума

Петроград, 16. октобра.

Дума је почела своја засиједанња. — Бечки Кор. Биро.

Осуђен Рус ради шпионаже

Загреб, 16. октобра.

Руски поданик Коп осуђен је на смрт ради шпионаже, јер је извршио злочинство за вријеме опсадног стања. — Бечки Кор. Биро.

Арнаути не мирују

Београд, 16. октобра.

Кад је јуче једна српска жандармска патрола ишла из села Пелекућа у село Коквор, осам Арнаута су пуцали на њу из пушака. — Биоградски Пресбирио.

Београд, 16. октобра.

Често се виде код Црног Дрима на арбанашкој страни оружане чете башибозука. — Биоградски Пресбирио.

Разне вијести

Канал у Туркестану. Министар војни и гувернер Туркестана отворили су канал за наводњавање, који има за циљ да учини плодном степену, кроз коју пролази. Радови су коштали више од 7 милиона.

Енглеска и Србија. Енглеска влада и штампа нијесу одобравале ултиматум Аустрије Србији.

„Јединство и напредак“. Велики вејир, који је прије неколико дана изабран за шефа странке „Јединство напредак“ назначио је Талат-беја, министра унутрашњих дјела, за свог главног пуномоћника у управи странке.

Ориент Експрес. Ориент Експрес ићи ће четири пута недјељно између Париза и Цариграда, почевши од 23. октобра по новом календару.

Грчка школа у Софији. Грчка школа и црква у Софији, које су за вријеме рата биле затворене, поново су отворене.

Куцовлашки владика у Битољу. Букурешка „Штампа“ јавља да је српска влада са задовољством признала црквену и школску аутономију Куцо Влаха у Србији. Куцо Власи ће имати једног владика који ће вјероватно живјети у Битољу.

Румунски краљ и албански претендент. „Румунска Агенција“ овлашћена је да демантује вијест коју је дошло берлински „Тагблат“ и према којој је краљ Карол савјетовао принцу Вилему од Вилда да се прими албанског пријестола. Краљ Карол није дао никакав савјет и није се ни мало мијешао у питање албанског пријестола.

Грчко-турски преговори. Инструкције односно извјесних спорних тачака у пројекту уговора о грчко-турском миру, одатлате су.

Енвер беј. Енвер-беј ће отпутовати за Европу ради лијечења.

Убијство љешког гувернера. Пештанској Агенцији Келет Непе јављају из Скадра:

Сада је званично утврђено да је убиство Ђета Зока, љешког гувернера, проистекло из политичких побуда. Зоку је имао велики утицај на становништво Њеша, проповиједајући највеће пријатељство са Аустријом, док су Пренк Биб Дода паша и миридитски прелат Доки били на страни Италије. Учинено је много покушаја да се Зоку одврати од таквог држања, али он је остао при својој политичкој и онда кад су више чланова породице Топтани (Топтан Машир и Топтан Хамид) прибегли насиљу. Тај антагонизам изашао је своје ријешене на традиционалан начин. Пренк Бакова, гувернеров слуга, дао се подмитити за 100 турских лира да убије свог господара. Браг Ђета Зоку изјавио је да ће криво осветити смрт свог брата.

Quo vadis Аустрија? Ово је наслов књижице, што је написао др Владан Ђорђевић, бивши министар председник, који је за вријеме балканских ратова написао неколико мањих и већих књига, а позната је сваком у Арбанији. Др Владан, који је био министар председник за краљевања Миланова, те је био познат као велики аустрофил, некадашњи председник „милановштине“, данас најстрожије осуђује политику Аустрије, исто како што је осудила политику монархије и њена савезница и заштитница Њемачка. И ово је ново дјело др Владана написано на њемачком језику. Владан у својој брошури наводи многа и велика страдања српског народа како у Србији, тако и у Црној Гори, а особито наводи доба Карађорђево, гдје се Метернихова политика са својим пријатељством према Турској најнеискренија показала на велику штету тадањег српског нараштаја, који се јуначки борио против Турака. Све те ствари давно су познате српској интелигенцији, али је добро што их је Владан изнио пред ширу европску публику. Владан у својој књижици у кратко наводи све дипломатске инциденте у овим балканским ратовима. О балканској политици Аустрије пак каже Владан, да оно што чини Аустрија на Балкану, да је то нешто сасвим анормално. Владан каже од ријечи до ријечи: Was für jeden normaldenkenden Menschen sonnenklar sein musste, das war für die jetzigen Staatslenker der Monarchie unbegreiflich. (Оно што је за свакога човјека који нормално мисли, било јасно као сунце, то је државницима монархије било непојмљиво).

Књижевне и политичке биљешке

Јаша Томић. Рат у Албанији и њод Скадра и 1912. и 1913. године. У Новом Саду 1913. стр. 175. Цијена 2 перп.

Г. Јаша Томић спада међу оне ријетке српске новинаре који су имали срећу да из непосредне близине прате ратне операције. Своје усмелене са бојништа срби-

јанске војске штампао је већ раније у једној књизи, а сада износи своје утиске из Арбаније и испод Скадра. И ако су нам те ствари биле раније познате из штампаних дописа, ти дописи сакупљени дају једну занимљиву збирку која се још једном врло пријатно чита.

Прелази србијанске војске преко Арбанашких Алпа, и Источног Одрета црногорске војске преко Богићевце, подстакли су г. Јашу Томића да проучи и да нас подсети на најчувеније прелазе Алпа, које је забиљежила војна историја, као што је Ханибалов прелаз 218. године прије Христа, затим Карла Великога 775. и Наполеонов 1800. Ипак, г. Јаша Томићу измакло је из вида, кад је већ хтио да опише све чувене прелазе, Суваровљев прелаз преко Алпа, нимало незнатнији од горе поменутих.

Оно што нас нарочито занима у овој књизи, то је да је добра половина посвећена опсади и заузећу Скадра. Ту има занимљивих описа, података, опажња и анекдота које је вриједило сачувати од заборава. Уз књигу, поред осталих слика, налази се и врло добра скица скадарских положаја, коју је радио један српски артиљеријски официр.

Писана без литерарних или стратегијских претензија, новинарски, лако и популарно, ова књига је пуна једног лијепог патриотизма и топлих симпатија за херојску борбу црногорске војске око незаборавног Скадра, и зато заслужује што већи круг читалаца.

НАРОДНА ПРИВРЕДА

Усјеви у Босни крајем септембра. Вријеме се је у мјесцу септембру поправило. Осим топлих и сунчаних дана било је још увијек обилато кише са мјесним олујама и мјестимичном тучом, те је проузрокована мјесна знатна штета усјевима који су још били на пољу.

Жетва житарица довршена је свуда, док вршидба на многим мјестима, а особито на вишим положајима, још траје.

Досадашњи резултати вршидбе обистинјују већ у прошлом мјесцу изјављену сумњу да неће бити овогодишњи природ житарица онакв како се је испочетка надало. Ради великих штета од поновних поплава у ријечним долинама, страдала је тамо жетва. У крајевима гдје је било туче и неповољног времена приликом спремања плода, природ се је смањило, те у количини заостаје за прошлогодишњим. Бољи је резултат од прошлогодишњег у оних крајевима, — а то је скоро у половици земље, — који су мање страдали од невременских непогода. Каковоћа добијеног плода не задовољава свуда; особито се тужи на слабу каквоћу зоби.

Кукуруз се је ради бољег времена у септембру знатно одоравио. Касни усјеви још су увијек заостали у развојку, но може се надати да ће позрети за трајног топлог и сувог времена и јужних вјетрова.

Ископавање кртоле у почетку је; природ ће поради јаке гњилоће бити само осредњи.

Шекерна репа се је опоравила због повољног времена. Приход ће у количини и каквоћи ипак заостати за прошлогодишњим.

Дуван. Приход је по количини врло добар; каквоћа дувана задовољава.

Ливаде. Кошња отава још није довршена, но остаје нада да ће се отавом поправити каквоћом и количином слаби природ сјена.

Пашњаци. Раст је траве на пашњацима добар, те ако буде трајног и топлог времена, биће и добре касније паше.

Виногради. Берба је грождја започела у већини виноградињих котарева средином септембра, те је резултат био осредњи. Након цваћење винове лозе очекивао се је да ће род бити обилат, но због одужега неповољног времена што је проузроковало ширење пероноспорне и плесни,

није се очекивање испунило. Такође ни каквоћа грождја није онаква како се је очекивало. Цијена је грождју ипак висока јер се много тражи.

Берба шљива била је у неким котаревима сјеверне Босне добра, а слаба у јужним крајевима.

Берба зрног воћа је слаба; крушке су боље, јабуке слабије.

Берба ораха није скоро никаква била.

НОВО! НОВО!

КРОЈАЧКА РАДЊА

ЈОВАНА БУЈИШИЋА НА ЦЕТИЊУ

Извештава поштовано Грађанство како овде тако и у унутрашњости Краљевине да је ових дана добила велику количину

Најмодернијих напута

За јесењу и зимску сезону и продавање их по најумеренијој цени.

Такође радња се препоручује Г. Г. официрима за наруџбине официрских униформа. бр. 40. 3—4

ПАЗИ!

50.000 ПАРИ ЦИПЕЛА

4 пара ципела за К 10 франко

Због обуставе плаћања многих великих фабрика добио сам налог, распродаји велику количину ципела испод цијене. — Продајем зато свакому 2 пара мушких и 2 пара женских ципела не везање, из смеђе или црне коже, галоширане, са капицама и чврстим ђоновима са клинцима, врло елегантне, најновије фазоне, по нарученом броју и величини. Сва четири пара стоје само К 10 ФРАНКО разашиле поузећем.

S. URVACH'S Schuh-Exprt Krakauet, № 5. (Orr).

Ако се роба не допадне примамо натраг и новац враћемо. бр. 37. 6.6

Објава

Јављамо поштованој публици, да ће најдаље кроз мјесец дана бити у депозиту у Подгорици и Цетињу оргиналних „Сингер“ машина сваке врсте.

Цетиње, 10. септ. 1913.

НОМП. СИНГЕР ШИВАЋИХ МАШИНА ГЛАВНИ ЗАСТУПНИК РИСТО РУНДО бр. 38. 4.5

Објава

У приграђу Цетиња дајем кућу са 5 одељења под кирију. Иста се налази под Грудом до Дворског Парка.

бр. 42, 2.2 ПЕРО СТОЈАНОВИЋ

ОГЛАС

Отворио сам у својој сопственој кући у кругу вароши Никшића кафанску радњу,

„Кафана Балкански Савез“

послуга брза и тачна, умјерене цијене. Оволико ради знања путницима.

Никшић, 15. сеп. 1913. год.

Споштовањем ЈАНКО М. СТАНИЋ бр. 48. 1.1



П. п. бр. 1. 48—50

РАДЊА С ГОТОВИМ ОДИЈЕЛОМ

Гричар и Мејач

ЉУБЉАНА

(Словенска метропола)

препоручује своје богато стовариште готових одијела за госпону, госпође, дјечаке и дјевојчице.

Нарочито се препоручују: пелеринке и хавелоци из непрокисљивог лодена.

Цјеновници бесплатно.

бр. 36, 6—6